

Prekenverkstedet

Den Norske Israelmisjon

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

5. søndag i treenighetstiden – 10. juli 2022

Prekentekest: Matt 18,12-18

Lesetekst I: Jer 6,16-19

Lesetekst II: Gal 1,6-9

Denne tekstgjennomgangen ble første gang publisert i 2016

OMSORGEN FOR EN BROR PÅ AVVEIER

Tekstsammenhengen

Kap. 18 i Matteusevangeliet kalles gjerne for disippeltalen: Jesus gir veiledning om forholdet mellom de troende. Talen er preget av stor realisme. Det forutsettes at, som i alle andre former for fellesskap, heller ikke fellesskapet omkring Jesus er problemfritt. Synden er en nærværende realitet i Jesu menighet, og det vil skje forførelse og frafall fra troen. Og alle er i risikogruppen. Jesus ber, i sin omsorg særlig for 'de små' (Matt 18,10.14), sine disipler å hjelpe en kristen bror eller søster som lever i bevisst strid med Guds ord og bud, tilbake fra fortapelsens vei til livets vei.

Prekenteaksten er todelt: Den første delen er den svært kjente lignelsen om den ene sauene – av 100 – som gikk seg vill, men som ble funnet igjen av gjeteren etter en leteaksjon (18,12-14), den andre delen av teksten er en anvisning om hvordan en i menigheten skal forholde seg når en bror lever i åpenbar synd (18,15-18).

Mange predikanter vil denne søndagen nok velge å forkynne mest, eller bare, over den første, 'evangeliske' delen av teksten om Jesus som den gode gjeteren og hans oppsøkende, brennende kjærlighet til sine bortkomne sauer. For den andre delen forbindes med noe det er vanskelig å tale om i dag, det som fra gammelt av er kalt menighetstukt. Her reises et utfordrende og ømtåelig spørsmål: Hvordan kan vi hjelpe hverandre om noen i våre menigheter går på veier som fører bort fra Gud? Men når prekenteaksten nå har denne todelingen – tidligere var gjeterlignelsen og Matt 18,15-20 to atskilte prekenteakster – så har nok hensikten vært at predikanten skal *finne det som binder de to tekstavnittene sammen*.

Lignelsen illustrerer at det er Guds vilje at ingen troende, ikke «en eneste», skal gå seg vill og «gå tapt» (18,14). Den enkelte kristne og menigheten skal være et redskap for at denne Guds vilje kan skje. Det må i prekenen derfor legges stor vekt på overføringen og anvendelsen av lignelsen i andre tekstavnitt, med spørsmålet om hvordan enkeltkristne og menigheten som fellesskap i kjærlighet til og omsorg for de(n) bortkomne setter i gang en redningsaksjon.

Parallellteksten

Lignelsen om sauene som gikk seg vill, men ble funnet igjen, finnes også i Lukasevangeliet, Luk 15,4-7. Tekstsammenhengen er imidlertid forskjellig: Mens Jesus i prekenteaksten etter Matt 18,12-14 forteller lignelsen til sine disipler, er tilhørerne i Lukasevangeliets versjon noen fariseere som er indignerte (de «murret») over at Jesus tar inn hos syndere og har bordfellesskap med dem (Luk 15,1-2). Lignelsen om sauene som eieren mistet, men som ble funnet, blir i denne settingen et forsvar for Jesu måte å omgås de som sto utenfor det gode selskap på («tollere og syndere»). Vi har her et eksempel på at folkepredikanten Jesus iblant, kanskje ofte, i ulike sammenhenger kan ha brukt samme forkynnelsesmateriale for ulike formål.

Situasjonen

a) Ikke-erkjent og -bekjent synd

«Dersom din bror gjør en synd». Slik åpner tekstavsnittet i andre del av preteksten. «Dersom din bror gjør en synd mot deg» står det i mange oversettelser. Preposisjonsleddet 'mot deg' mangler i de eldste greske håndskriftene, og det er derfor usikkert om det har hørt med til den opprinnelige teksten. Men om det dreier seg spesifikt om en synd mot en annen kristen eller mer generelt om en synd et medlem av menigheten har begått, kanskje utenfor menigheten – forskjellen er ikke vesentlig: I begge tilfelle har menigheten et ansvar for å prøve å bringe en villfarene medkristen tilbake.

Situasjonen er ellers åpenbart den at den medkristne som synder, ikke vil erkjenne og bekjenne sin synd, verken for Gud eller mennesker. Det er en alvorlig synd, så alvorlig at den avslører at synderen er på ville veier, bort fra Gud. Og det er en privat synd i den forstand at synden ikke er offentlig kjent.

b) En kristen bror har falt fra

Tre forhold viser at det må dreie seg om en frafallen bror:

1) Det heter at denne bror gjennom å bli talt til rette skal 'vinnes' (v.15). Ordet 'vinne' betyr i NT vinne for frelsen, jf. 1 Kor 9,19: Paulus skriver at han har gjort seg til tjener for alle, så han «kan vinne så mange som mulig». Og Peter skriver i sitt første brev (3,1) om kristne koner som ved sin livsførsel kan 'vinne' sine ektefeller som ikke tror på Guds ord.

2) Den bror som Jesus her taler om, endrer ikke sin holdning underveis gjennom de tre fasene i redningsaksjonen som settes i gang. Det viser at han fra begynnelsen har lukket sitt hjerte for Gud.

3) Parallellteksten i Luk 17,3 bruker ordet 'omvende seg'/'angre' om den som lar seg tale til rette av en kristen bror.

Sluttresultatet av å forville seg er altså å være kommet på «veien som fører til fortapelsen» (Matt 7,13).

EN MENIGHETSREGEL I TRE PUNKTER:

Hva skal da menigheten gjøre når en medkristen er på fortapelsens vei? Jesus gir en praktisk veiledende prosedyre som menigheten skal iverksette for om mulig å vinne tilbake en kristen bror eller søster.

Første fase:

Man skal prøve å ordne opp i saken under fire øyne. Siden den som har syndet, ikke selv tar noe initiativ for å 'rydde opp', må andre – og her er det den som først blir oppmerksom på forholdet – gjøre det og oppsøke vedkommende og tale ham til rette: "Gå til ham og still ham til ansvar på tomannshånd". Dette første rådet om å ta saken opp under fire øyne – altså uten å utbasunere det til alle og enhver – og prøve å snakke seg gjennom vanskelighetene, er et godt råd, for ethvert fellesskap. Svært mye vondt og vanskelig kunne vært ryddet opp i om vi maktet akkurat det. Hvis synderen i enesamtalen "hører på" den som taler ham til rette, dvs. aksepterer at hans synd er avslørt, og bringes til syndserkjennelse, som igjen fører til omvendelse og syndstilgivelse, da er denne kristne bror vunnet, vunnet for frelsen og vunnet tilbake til fellesskapet rundt Jesus.

Så konkret og forsåvidt 'enkelt' som dette rådet er – vi har vel våre motforestillinger. Særlig hvis det her tales om en konkret synd som en kristen gjør mot en annen medkristen – er det ikke for enkelt å legge all skyld på den ene og la den andre opptre i anklagerens rolle? Og dessuten: Hvis jeg er blitt forulempet av en medkristen, skal jeg ikke da finne meg i det og heller lide urett? «Hvorfor lider dere ikke heller urett?» spør Paulus de kristne i Korint når de ligger i strid med hverandre (1 Kor 6,7).

Er jeg i det hele tatt 'min brors vokter'? Ja, sier Jesus, det er jeg, nemlig i den forstand at det må ligge meg på hjerte å hjelpe en bror som er på fortapelsens vei, inn på frelsesveien, på evighetens vei. Når jeg oppsøker ham for å tale ham til rette, så er altså motivet ikke at jeg skal gå seirende ut av en konflikt. Men jeg gjør det for å vinne min bror tilbake.

Å ikke gjøre noe når vi ser en medkristen gå mot fortapelsen, det er kjærlighetsløst, mens irettesettelsen i et slikt tilfelle er kjærlighetens språk og form. Men alt kommer an på *hvordan* den

kristne bror eller søster irettesettes. Det må ikke skje ovenfra og ned, men den som viser til rette, må gjøre det i ydmykhet, fullt klar over at også han kjenner den onde lyst i sitt hjerte og daglig står i kampen mellom det gode og det onde, fullt klar over at han selv er en synder, men ved Guds nåde en tilgitt synder.

Annen fase:

Hvis første fase i prosedyren mislykkes, skal han som under fire øyne hadde talt til rette den som var kommet på avveier, innkalle en eller to andre. De skal som uavhengige vitner, jf. Skriftens ord i 5 Mos 19,15, hjelpe til å løse saken.

Tredje fase:

Fører heller ikke fase to frem, dvs. at den bror som har syndet, har fortsatt å forsvare sin synd, skal menigheten trekkes inn. Saken skal legges frem for menigheten, enten ved dens ledere eller for hele forsamlingen. Men vil synderen heller ikke høre på menigheten, skal han betraktes som «en hedning eller toller». Disse ordene er datidens terminologi for dem som ikke lever etter Guds vilje, og som er utenfor menighetens fellesskap. Menigheten beslutning er derfor en utelukkelsesdom, synderen som ikke angrer, er i sin ubotferdighet satt utenfor menighetens fellesskap. Han trenger å vende om på nytt.

Bundet eller løst

I prekantekstens siste vers (v. 18) understreker Jesus (jf. «Sannelig, jeg sier dere») at denne menighetens domsavgjørelse har gyldighet i himmelen. Menigheten binder synden til synderen, synden bindes til ham, det vil si han får ikke tilgivelse for den, den løses ikke fra ham. Og så lenge synden ikke er oppgjort og tilgitt, men fastholdes, kan synderen ikke gjenopptas i menigheten. Men *siktet* med å la synderen stå utenfor menigheten er å bringe ham til syndserkjennelse og omvendelse slik at han får tilgivelse («løses») og veien tilbake til frelse og menighetens fellesskap kan åpnes. Gud vil ikke miste «en eneste av disse små» (v. 14).

Slik å 'vinne' en synder tilbake til et oppgjort gudsforhold forutsetter at medkristne fortsetter å ha kontakt med ham – ikke i menigheten, men i 'verden', i sosiale og private forhold. Her har de troende Jesus som forbilde, han som kom for å oppsøke og frelse syndere. Det kjennetegnet jo Jesus at han hadde kontakt med tollere og spiste sammen med dem for å kunne vinne dem for evangeliet. Og han avviste ikke hedninger som kom til ham. Med Jesus som forbilde skal derfor de troende betrakte den frafalne bror som en hedning og toller som skal vinnes for evangeliet og kalles tilbake til frelsen.

GUD VIL IKKE MISTE EN ENESTE EN!

Prekantekstens samlede budskap er at Gud ikke vil at en eneste skal gå tapt for frelsen. Jesu Kristi menighet er et omsorgsfellesskap. Der skal vi som Jesu disipler ta ansvar for hverandre, et sjelesørgerisk ansvar. Den som måtte være kommet på avveier og falt fra, må vises til rette. Det gjelder å berge en kristen bror eller søster for evigheten.

Gunnar Johnstad

Teolog, ansatt på NLA Høgskolen i Bergen.

gunjohn@online.no